

FINANTSINSPEKTSIOON

Kõik kindlustusmaaklerid
Eesti Kindlustusmaaklerite Liit
Kõik kindlustusandjad
Eesti Kindlustusseltside Liit

23.10.2013 nr 4.11-3.5/3319

MÄRGUKIRI **Nn hulgimaaklerteenusest**

Lp Esindaja

Vastavalt kindlustustegevuse seaduse (edaspidi KindITS) § 167 lõikele 1 teostab järelevalvet Eestis kindlustustegevusega ning vahendusega tegeleva isiku, samuti kindlustusandjas olulist osalust omava isiku ning kolmanda isiku, kellele on sama seaduse § 65 alusel kindlustustegevusega seotud tegevused edasi antud, tegevuse vastavuse üle Finantsinspeksioon. Tulenevalt sama paragrahvi lõikest 2 on järelevalve eesmärgiks tagada muuhulgas kõigi kindlustusandjate ja vahendajate tegevuse vastavus seadustele ja teistele õigusaktidele, pidades iseäranis silmas kindlustusvõtjate, kindlustatute ning soodustatud isikute huvide ja õiguste kaitset.

Finantsinspeksioon, tagamaks kindlustusturul kindlustustegevuse seaduse nõuetele vastav olukord, peab vajalikuks pöörduda märgukirjaga kindlustusmaaklerite ja kindlustusandjate poole, et juhtida nende tähelepanu kindlustusvahendusega seotud õiguslikele aspektidele olukorras, kus kindlustusmaakler oma kohustuste täitmisel kindlustusvahenduse teenuse osutamisel ja käsundi täitmisel kindlustusvõtja ees kasutab teise kindlustusmaakleri (nn hulgimaakleri) abi.

Kindlustusvahenduse mõiste

Õigusliku hinnangu andmisel isikute tegevusele, kus kindlustusmaakler kasutab oma kohustuse täitmisel kindlustusvõtja ees hulgimaakleri teenust, mis võib seisneda näiteks kindlustuslepingu pakkumuste vahendamises kindlustusandjalt kindlustusmaaklerile, kes esitab omakorda pakkumuse kindlustusvõtjale või muude kindlustusmaakleri põhitegevusega seotud teenuste osutamises, tuleb esmalt kvalifitseerida sellise isiku tegevus. Kvalifitseerimiseks tuleb avada kindlustusvahenduse mõiste.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/92/EÜ kindlustusvahenduse kohta (edaspidi IMD) art 2 p 3 kohaselt on kindlustusvahendus kindlustuslepingute tutvustamine, soovitamine, ettevalmistamine või sõlmimine või nende haldamisel ja täitmisel abistamine eelkõige sel juhul, kui tegemist on nõuetega. Kui sellise tegevusega tegeleb kindlustusselts või kõnealuse kindlustusseltsi vastutusel tegutseva kindlustusseltsi töötaja, ei loeta seda tegevust kindlustusvahenduseks. Kindlustusvahenduseks ei loeta ka juhuslikult teabe andmist seoses muu kutsetegevusega, tingimusel et selle tegevuse eesmärk ei ole aidata kliendil sõlmida või täita kindlustuslepingut ega kindlustusseltsile esitatud nõuete kutsealane haldamine või kahjumi korregeerimine ja nõuetele eksperdi hinnangu andmine.

IMD art 2 p 5 kohaselt kindlustusvahendaja on füüsiline või juriidiline isik, kes tasu eest alustab või jätkab kindlustusvahendust. Sellest tulenevalt on IMD kohaselt kindlustusvahendusega tegemist juhul, kui

leiab aset vähemalt üks järgmistest tegevustest: kindlustuslepingute tutvustamine, soovitamine, ettevalmistamine või sõlmimine või nende haldamisel ja täitmisel abistamine, ning kindlustusvahendaja puhul on tegemist füüsilise või juriidilise isikuga, kes osutab tasu eest vähemalt ühte toodud teenustest.

IMD sätestab kindlustusvahenduse põhimõtted ning osutab kindlustusvahenduse liikide eristamise võimalikkusele (preambuli lõiked 2, 3 ja 9). IMD-st ei tulene keeldu kindlustusvahendusteenuse osutamisele kindlustusvõtjale mitme isiku poolt, samuti ei tulene keeldu kindlustusmaaklerile kasutada teise kindlustusmaakleri abi või teenuseid. Ka on finantsturgudel tavapärased ja laialt kasutatavad lahendid, kus üks kutseline turuosaline kasutab oma kliendi käsundi täitmiseks teise kutselise turuosalise teenust.

IMD regulatsioon on Eesti õigusesse üle võetud kindlustustegevuse seadusega (KindlITS). KindlITS § 2 lg 2 kohaselt kindlustusvahendus hõlmab kindlustus- või edasikindlustuslepingu sõlmimise ettevalmistamist, sealhulgas riskianalüüsi koostamist, kindlustus- või edasikindlustuslepingu sõlmimist ning kindlustus- või edasikindlustuslepingu täitmise korraldamist või täitmist.

Tulenevalt KindlITS § 2 lõikest 2 ja IMD artiklist 2 punktist 3 on kindlustusvahendajate tegevus peaaesjalikult suunatud kindlustuslepingute jaotamisele (turustamisele). Kindlustusvahendusega on hõlmatud aga ka lepingu sõlmimise ettevalmistamisega, samuti ka lepingute administreerimisega ja täitmisega seotud ülesanded.

Hulgimaakler ei tegele küll kindlustuslepingute otsese jaotamisega (turustamisega) kindlustusvõtjale (ehkki tema tegevus on käsitletav ka ühe lülina ahelas, mille eesmärk on kindlustuslepingu jõudmine kindlustusvõtjale), kuid kindlasti ta osaleb muuseas vähemalt kindlustuslepingu sõlmimise ettevalmistamisel. Seega hõlmab hulgimaakleri tegevus nii KindlITS § 2 lg 2 kui ka IMD art 2 p 3 kohaselt kindlustusvahendust.

KindlITS eristab erinevalt IMD-st kindlustusvahenduse liikidena kindlustusmaakleri ja kindlustusagendi mõistet (KindlITS § 2 lg 4). Kindlustusmaakleri ja kindlustusagendi erisus on selgepiiriliselt avatud KindlITS §-s 129, kus põhiline rõhuasetus seisneb esindussuhte põhimõttelises erinevuses - kindlustusmaakler esindab kindlustusvõtja huve (KindlITS § 129 lg 1), kindlustusagent esindab kindlustusandja huve (KindlITS § 129 lg 2).

KindlITS § 129 lg 1 kohaselt kindlustusmaaklerlus on isiku poolt kindlustusvõtja või edasikindlustuse korral kindlustusandja huvides vahendusega tegelemine eesmärgiga pakkuda tema kindlustushuvile ja nõudmistele vastavat kindlustuslepingut. Selline sätte sõnastus ei välista kuidagi kindlustusvõtja huvides vahendusega tegelemist kindlustusvõtjaga otseselt kokkupuutumata. Kindlustusmaakleri tegevuse kvalifitseerimisel on oluline hinnata, et mis suunast on vahendustegevus algupäraselt lähtuv (kust see pärineb), kas kindlustusvõtja huvidest või kindlustusandja huvidest. Kui hulgimaakler aitab teist kindlustusmaaklerit lepingu vahendamisel kindlustusvõtjale ning selline tegevus algupäraselt põhineb kindlustusvõtja käsundil (sõltumata sellest, kas käsund on antud kindlustusmaaklerile või hulgimaaklerile), siis on vaieldamatult tegemist kindlustusmaaklerlusega. Seega juhul, kui hulgimaakler tegutseb kindlustusvahendusega kindlustusvõtja huvides, on tema tegevus kvalifitseeritav kindlustusmaaklerluseks KindlITS § 129 mõistes. Juhul, kui hulgimaakler saab käsundi kindlustusandjalt, oleks tegemist kindlustusagendiga.

Käsundi edasiandmine

Võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 658 esimese lõike kohaselt maaklerilepinguga kohustub üks isik (maakler) vahendama teisele isikule (käsundiandja) lepingu sõlmimist kolmanda isikuga või osutama kolmanda isikuga lepingu sõlmimise võimalusele, käsundiandja aga kohustub maksma talle selle eest tasu (maakleritasu). Sama paragrahvi teise lõike kohaselt kohaldatakse maaklerilepingule käsunduslepingu kohta sätestatud, kui VÕS 37. peatükis sätestatud ei tulene teisiti.

VÕS § 619 kohaselt käsunduslepinguga kohustub üks isik (käsundisaaja) vastavalt lepingule osutama teisele isikule (käsundiandja) teenuseid (täitma käsundi), käsundiandja aga maksma talle selle eest tasu, kui selles on kokku lepitud.

VÕS § 620 esimese lõike kohaselt käsundisaaja peab käsundi täitmisel tegutsema käsundiandjale lojaalselt ja käsundi laadist tuleneva vajaliku hoolsusega. Sama paragrahvi teise lõike kohaselt käsundisaaja peab täitma käsundi vastavalt oma teadmistele ja võimetele käsundiandja jaoks parima kasuga ning ära hoidma kahju tekkimise käsundiandja varale. Oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev käsundisaaja peab lisaks sellele toimima üldiselt tunnustatud kutseoskuste tasemel.

VÕS § 622 kohaselt eeldatakse, et käsundisaaja peab täitma käsundi isiklikult. Käsundisaaja võib käsundi täitmisel kasutada kolmanda isiku abi.

Seega on tulenevalt VÕS § 622 teisest lausest ka üldise võlaõiguse alusel kindlustusmaaklerile lubatud kasutada teise kindlustusmaakleri abi. Sellisel juhul peab kindlustusmaakler teisele kindlustusmaaklerile endale abi osutamiseks käsundi andmisel enda kohustuste täitmiseks tagama käsundit saava kindlustusmaakleri tegutsemise kindlustusvõtja huvides ehk käsund kindlustusmaaklerilt hulgimaaklerile abi osutamiseks peab sisaldama kindlustusvõtja huvides tegutsemise põhimõtet. Veelgi enam – hulgimaakler peab sellisest põhimõttest oma majandustegevuses nõutava kohase hoolsusega tegutsedes VÕS §-st 620 alati teadlik olema.

Eelmärgitust tulenevalt omab hulgimaakler lojaalsuskohustust oma käsundiandja ehk kindlustusmaakleri ees, kes omab omakorda lojaalsuskohustust kindlustusvõtja ees. Kuna kindlustusmaaklerist käsundiandja peab tegutsema kindlustusvõtja huvides, tuleneb sellest ka hulgimaakleri kohustus tegutseda kindlustusmaakleri käsundit täites kindlustusvõtja huvides.

Seega hulgimaakler tegutseb teisele kindlustusmaaklerile kindlustusvahendusteenusele kaasa aidates kindlustusvahendusega kindlustusvõtja huvides ning tema tegevus on kvalifitseeritav kindlustusmaaklerluseks. Sellise tegevusega võib KindITS § 130 lg 3 ning § 131 lg 1 kohaselt tegeleda üksnes vahendajate nimekirja kantud kindlustusmaakler.

Kindlustuslepingu vahendusele kehtestatud nõuete täitmine ja klientide huvide kaitse

Kindlustusvahendusele sätestatud nõuetega tagatakse klientide kaitse selliselt, et kindlustusvahendust pakuvad isikud, kelle tegevus on reguleeritud ja selle üle on sätestatud kontrollimehhanismid. Hulgimaakleri tegevus on kvalifitseeritav kindlustusvahenduseks KindITS § 2 lg 2 mõistes, millest tulenevalt ja KindITS § 131 lg 1 alusel peab hulgimaakler vahendajana tegutsemiseks olema kantud vahendajate nimekirja. Sellelega on tagatud kontroll nn hulgimaakleri tegevuse üle finantsjärelevalve poolt.

KindITS § 141 sätestab kindlustuslepingu vahendamisele esitatavad nõuded, nn kohustuste kataloogi kindlustusmaaklerile. Nimetatud kohustuste täitmine on otseselt seotud kindlustuslepingu sõlmimisega. Kindlustuslepingu sõlmib kindlustusvõtjaga kindlustusmaakler, kellele on kindlustusvõtja käsundi andnud. Seega kohalduvad KindITS §-s 141 toodud nõuded eelkõige kindlustusvõtjalt käsundi saanud kindlustusmaakleri suhtes.

KindITS § 141 puhul on tegemist kindlustusvõtja huvide kaitseks kehtestatud regulatsiooniga, mis on Eesti õigusesse üle võetud eelkõige IMD kolmandast peatükist. IMD kolmas peatükk sätestab nõuded vahendajate antava teabe kohta. IMD ja KindITS toodud sätete eesmärk on tagada kindlustusvõtja piisav informeeritus, mitte kindlustusvahenduse ega kindlustusmaaklerluse defineerimine antud sätete kaudu. Veelgi enam – Euroopa Komisjoni ettepanekus 2012/0175 (COD) IMD uuesti sõnastamise kohta (edaspidi IMD 2) on Euroopa Komisjoni tõlgendust kindlustusvahenduse regulatsiooni eesmärgi kohta täpsustatud ning selgesõnaliselt sätestatud direktiivi tarbijakaitseline eesmärk ja teabe andmise kohustuse puudumine kutseliste subjektide vahel (IMD 2 preambuli lg 33 ja lg 39, art 19 lg 1, Lisa I, lisaks läbivalt ettepaneku seletuskiri).

Seega juhul, kui kindlustusmaakler täidab kõik kindlustuslepingu vahendamisele kehtestatud (eelkõige teabe andmine, nõustamiskohustus, põhjendamiskohustus, sobivaima pakkumise soovitus jms) nõuded kindlustusvõtja ees, on nii kohustused kindlustusvõtja ees kui ka IMD ja KindITS eesmärgid täidetud. Hulgimaakler ei pea toodud nõudeid kindlustusvõtja ees ise uuesti täitma, kuna käesolevas märgukirjas

kirjeldatud skeemis kohaldub KindlITS § 141 otseselt kindlustusmaaklerile, kes on käsundi saanud kindlustusvõtjalt ja kes jääb ka kindlustusvõtja ees vastutavaks käsundi kohase täitmise eest sõltumata sellest, kas ta kasutab käsundi täitmisel seaduses lubatud ulatuses kolmanda isiku (hulgimaakleri) abi või mitte. Seega kindlustusmaaklerlus ei ole defineeritud KindlITS § 141 kehtestatud nõuete täitmise kaudu, vaid KindlITS § 141 loetletud kataloog kohaldub konkreetsetele toimingutele, arvestades lepingulise suhte sisu. Näiteks on mitmeid maaklertegevuseks kvalifitseeritavaid tegevusi, mille suhtes ei ole KindlITS § 141 nõuded tervikmahus kohaldatavad (nt kui kindlustusvõtja käsund piirdub üksnes riskianalüüsiga jne).

Hoolsusest hulgimaakleri valikul

Finantsinspeksioon juhib kindlustusmaaklerite tähelepanu asjaolule, et kindlustusmaakler hulgimaaklerilt teenuse ostmisel või hulgimaakleri valikul, peab üles näitama asjakohast hoolsust, et selline teenuse ostmine oleks kooskõlas kindlustusvõtjate parimate huvidega. Soovitame tutvuda Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendiga „[Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele \(outsourcing\)](#)“, mis muuhulgas käsitleb hoolsusnõudeid oludes, kus põhiülesannete täitmiseks kaasatakse kolmandaid isikuid.

Kokkuvõte

VÕS § 622 koostoimes § 658 lg 2 kohaselt on kindlustusmaaklerile lubatud kasutada kindlustusvahendusteenuse pakkumisel teise isiku abi. Juhul, kui kindlustusmaakler kasutab oma kindlustusvõtjalt saadud käsundi täitmiseks kindlustusvahendusteenuse pakkumisel kolmanda isiku abi, mis seisneb käsundi andmises kindlustuspakkumiste vahendamiseks kindlustusandjalt kindlustusmaaklerile, on kolmanda isiku tegevus kvalifitseeritav kindlustusmaaklerluseks IMD art 2 p 3, art 2 p 5 ning KindlITS § 2 lg 2 ja § 129 lg 1 kohaselt. KindlITS § 130 lg 3 ning § 131 lg 1 kohaselt võib sellise tegevusega tegeleda üksnes vahendajate nimekirja kantud kindlustusmaakler. Kuna hulgimaaklerteenus on kindlustusmaaklerlus, ei ole tegemist muu tegevusega KindlITS § 140 mõistes.

KindlITS § 141 sätestatud kohustused on kehtestatud kindlustusvõtja kaitse eesmärgil ning toodud sätete läbi ei ole defineeritud isiku tegevus kindlustusmaaklerlusena. Juhul, kui kindlustusmaakler täidab KindlITS §-s 141 sätestatud kohustused kindlustusvõtja ees, ei pea hulgimaakler neid kohustusi kindlustusvõtja ees veelkordselt täitma.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kaido Tropp
Juhatuse liige

Märt Maarand 6680 505
mart.maarand@fi.ee

